

CHINA: A PROPIEDAD SOCIAL NO CONTEXTO DA REFORMA ECONÓMICA.

Xulio RÍOS

Director do I.G.A.D.I.

SUMARIO: Abórdanse as distintas formas de propiedade económica chinesa, prestando atención á evolución histórica daquelas formas situadas entre a propiedade individual e a propiedade estatal. Destácase, así, o importante e recente papel das formas de propiedade colectiva non estatal, primeiro máis propias das explotacións agrarias (comunas populares e equipos ou brigadas de produción) e máis tarde, dunha forma moi puxante, no sector industrial (empresas de cantón ou poboado que absorben o excedente de man de obra rural, así como empresas de propiedade social creadas por empresas estatais). Fronte ó modelo liberalizador implantado nos Países do Leste, a reforma económica chinesa orientáse á experimentación de formas de propiedade e xestión colectivas e cooperativas.

SUMARIO: Se abordan las distintas formas de propiedad económica china, prestando atención a la evolución histórica de aquellas formas situadas entre la propiedad individual y la propiedad estatal. Se destaca, así, el importante y creciente papel de las formas de propiedad colectiva no estatal, primero más propias de las explotaciones agrarias (comunidades populares y equipos o brigadas de producción) y más tarde, de una forma muy pujante, en el sector industrial (empresas de cantón o poblado que absorben el excedente de mano de obra rural, así como empresas de propiedad social creadas por empresas estatales). Frente al modelo liberalizador implantado en los Países del Este, la reforma económica china se orienta a la experimentación de formas de propiedad y gestión colectivas y cooperativas.

SUMMARY: The different forms of Chinese economic ownership are approached, paying special attention to the historic evolution of those forms which are situated between individual ownership and state ownership. In this way the important and growing role of the forms of non-state collective ownership is highlighted, which in the beginning were more characteristic of agricultural exploitations (popular communes and production teams or brigades) and later on, in a very vigorous way, in the industrial sector (companies of the canton or village which absorb the surplus of the rural labour force, as well as companies of social ownership created by state companies). In contrast to the liberal model created in Eastern European countries, the Chinese economic reform is orientated towards the experimentation of collective and cooperative forms of ownership and management.

China, o vello Imperio de Oriente, desperta cada vez máis a curiosidade dos cidadáns en todas as partes do mundo polo avance dunha economía, segundo algúns alarmistas ameazante, que anega ata os máis insospeitados recunchos do planeta. Pero en realidade, tanto o país no seu conxunto coma o propio experimento que están a realizar, son aínda moi descoñecidos. Esa China ignorada desde logo no que atinxe á súa rica historia, cultura e civilización, tanto que faría palidecer de vergoña a máis dun culto eurocentrista, é, lamentablemente, descoñecida tamén no que se refire ás particularidades do seu complexo proceso de reforma. Existen neste sentido numerosos tópicos e simplezas que deben ser postos en entredito.

Sábese por exemplo que o crecemento da economía chinesa, moi importante e destacado desde 1979 (en menos de dúas décadas multiplicou por catro o valor do seu PNB) está directamente vencellado ós investimentos exteriores. Sen entrar a relativizar agora esa afirmación, comunmente identifícase investimento exterior con capital occidental, pero no caso chinés non é exactamente así: a maior parte do capital investido na China é de orixe asiática e en grande medida está controlado polas poderosas comunidades chinesas que habitan neses países asiáticos (Singapur, Malasia, etc). Mesmo boa parte dos capitais que proceden de países occidentais son igualmente de matriz étnica chinesa.

Outras veces semella que o éxito da reforma é debido en grande medida a unha hipotética substitución da planificación pola libre acción do mercado. Sen embargo, a planificación continúa funcionando en China. Se ben minorizada, utilízase coma un instrumento fundamental da política económica do goberno. O debilitamento do seu papel en favor da acción do mercado non pode ser entendido como unha pura e simple supresión. Outro tanto podería dicirse da propiedade. É certo que se diversificaron as súas formas e hoxe toléranse practicamente todas, pero a propiedade pública estatal segue a ser decisiva en numerosos sectores. Ben certo é que subsiste a trancas e barrancas e con moitos problemas, pero o goberno chinés, cando menos ata agora, rexeitou de plano toda política privatizadora optando pola experimentación doutros camiños.

Unha observación superficial podería levarnos a pensar que o auxe económico, a mellora dos índices de benestar da sociedade chinesa, as perspectivas en definitiva dun futuro luminoso que lle augura a condición de superpotencia no século vindeiro, son debidos en grande medida ó absoluto abandono das políticas comunmente identificadas cun determinado modelo de socialismo e polo tanto coa asunción, inevitablemente beneficiosa, de políticas tradicionalmente identificadas co capitalismo. Pero o asunto é mais complexo. China é un inmenso híbrido no que conviven formas propias ou comúns tanto do capitalismo como do socialismo, e tanto a nivel económico como social. No político a situación é mais clara: o Partido Comunista lidera e controla, sen marxe para a renuncia, o curso da actual reforma. Ven ser o único asunto verdadeiramente indiscutible.

Tampouco parece de recibo aceptar que a situación actual é totalmente nova. Pola contra, moitos dos elementos presentes e determinantes na reforma chinesa iniciada nos anos finais da década dos setenta estaban incorporados desde había tempo á realidade do país. A quebra con relación ó pasado é evidente en cuestións concretas (endebedamento exterior, tolerancia e promoción da propiedade privada, por exemplo) pero en moitos outros advírtese certa continuidade, habilitándose agora novos espazos para vellas ideas, algunhas anteriores á China propiamente capitalista e que afondan na tradición dinástica chinesa e alterando, claro está, a orde de prioridades políticas, económicas e sociais. Quero dicir con isto que a ruptura actual, con ser importante e evidente, non é tan absoluta e radical como ás veces se pretende.

Toda esta complexidade, que reduce ó absurdo toda xeralización, ten unha das súas manifestacións máis evidentes na cuestión da propiedade social: para uns, unha forma de propiedade pública; para outros, un eufemismo co que simplemente se pretende disfrazar o que na realidade non é mais ca propiedade privada pura e dura.

1. *Antecedentes:*

A perspectiva da propiedade social na historia da China Popular presenta, como en tantos outros dominios, unha quebra importante a partir do inicio da política de reforma e apertura (*gaige* e *kaifang*) a finais da década dos setenta. Xue Muqiao, un dos máis célebres economistas chineses, considera que en 1956 cumpríuse no fundamental a transformación socialista da propiedade dos medios de produción no seu país. Por aquel entón, dous eran os grandes sectores que vertebraban a economía chinesa: dunha banda, a economía estatal (propiedade de todo o pobo); doutra, a economía cooperativa (unha das formas máis comúns da propiedade social e/ou colectiva). Uns anos máis tarde, a comuna rural substituiría ás cooperativas de produción agrícola e en 1967 aboliríanse as empresas mixtas estatal-privadas. A tendencia era obvia: progresiva minorización daquelas unidades de produción de propiedade non estrictamente estatal.

Os dirixentes chineses consideraron en todo momento que tanto a propiedade de todo o pobo como a propiedade colectiva representan dúas manifestacións da propiedade pública socialista. A partir dese tronco común, a caracterización conceptual da propiedade colectiva asenta principalmente nos seguintes elementos:

- A. **É unha propiedade incompleta.** É dicir, atópase nun estadio evolutivo inferior e debe orientarse na perspectiva de chegar a ser propiedade de todo o pobo. Considérase unha forma de transición entre a propiedade estrictamente individual e a propiedade de todo o pobo.
- B. Goza dun nivel de **autonomía** que non teñen outras empresas de propiedade pública socialista, sometidas por enteiro ós dictados do plano estatal. Teoricamente, cada unidade, cada empresa deste sector, actúa cun nivel de independencia relativa, posúe os seus propios medios de produción, é a propietaria dos produtos que elabora, asume responsabilidades plenas polo seu nivel de perdas e gaños. Respecto delas, o Estado unicamente está facultado para elaborar un plano guía, a título orientativo. Nestas recomendacións recolléranse boa parte dos compromisos que a empresa debe satisfacer ó Estado e unha vez cumpridos os obxectivos que lle son encomendados, dispón libremente dos excedentes. A diferenza da propiedade estatal, na colectiva, xa entón, en tempos de predominio do igualitarismo, admítase a existencia de diferenzas retributivas, aínda que nunca en proporcións alarmantes.

C. **É propia do ámbito rural.** Mentres que a propiedade estatal resérvase para o ámbito urbano, onde aínda hoxe desempeña un papel determinante, a colectiva ubícase no medio rural fundamentalmente por dúas razóns: a) atendendo ó feito de que o grao de socialización da agricultura é considerablemente máis baixo; b) como un xeito de organizar a produción agrícola que o Estado favorece a través de políticas fiscais e de prezos estimulantes, c) para contribuír á mellora da calidade de vida no campo. Por circunstancias da propia economía do país, a pesar da rixidez ideolóxica propia da época, esta forma de propiedade era obxecto de especial protección. E non só iso, ó seu carón admitíase, se ben con reservas moitas veces por consideralas resabios do capitalismo, a realización doutras actividades auxiliares e mais individuais.

No ámbito urbano a propiedade colectiva unicamente se admitía en sectores como a artesanía ou os pequenos servizos. O nivel de ocupación no ámbito urbano (en millóns de persoas) evolucionou como indica o Cadro 1.

CADRO 1: EVOLUCIÓN DO NIVEL DE OCUPACION NO ÁMBITO URBANO, SEGUNDO TIPO DE ENTIDADES, EN MILLÓNS DE PERSOAS.		
Ano	Entidades estatais	Entidades colectivas
1956	24,23	5,54
1976	68,60	18,13
1980	80,19	24,25
1984	86,37	32,16

Fonte: Beijing Informa. Elaboración propia.

A súa organización partía das comunas populares e os equipos ou brigadas de produción (30 ou 40 familias que compartían o traballo, os animais e os escasos útiles de maquinaria con que contaban). Constituían as entidades básicas. Os seus beneficios revertían na propia comunidade en forma de fondos para a adquisición de maquinaria, a realización de obras de construción ou infraestruturas, previa satisfacción dos impostos estatais. A remuneración do traballo establecíase, en parte, en función dos beneficios acadados pola explotación. As diferencias podían chegar a ser importantes, en atención á calidade das terras, a incidencia da climatoloxía, ou do grao de mecanización agrícola á súa disposición. Esas diferencias abrían paso a novas desigualdades: os que acadaban altos rendementos desenvolvíanse a unha velocidade moito máis rápida cós outros. Co obxecto de asegurar a todos o mínimo imprescindible, nestas empresas colectivas unha fracción do salario (a cuarta parte) abonabase en especie, sobre todo en víveres. Nas empresas estatais os salarios pagábanse exclusivamente en moeda corrente. Ademais, nas colectivas, o salario non era fixado a priori, senon que se determinaba en función dun sistema de puntos que reflexaría tanto a calidade como a

cantidade do traballo desenvolvido de conformidade coas propias normas aprobadas polos integrantes da unidade.

Esa ubicación no espazo rural vencellaba directamente á propiedade colectiva coa produción agrícola. O seu peso na industria apenas era relevante. Comunas populares e brigadas de produción iniciaron nos anos 70 unha política de creación de empresas e industrias no ámbito rural de propiedade colectiva para proporcionar ocupación a parte da súa propia man de obra excedente. Pero en 1978, por exemplo, o valor da produción da industria rural de propiedade colectiva representaba o 9% do valor global da produción industrial do país. Sen embargo era predominante na agricultura e non debemos pasar por alto que esa e non outra é a base esencial da economía chinesa.

As contradicións xeradas por esta situación provocaron dúas reaccións que evolucionaban en sentidos manifestamente diferentes. Unha apuntaba á súa supresión mediante a transformación en empresas do Estado. As propias empresas estatais presionaban neste sentido. Outra, sen embargo, reivindicaba con maior empeño unha profunda modificación da concepción deste tipo de propiedade que debería ser considerada non como un tipo inferior senon auxiliar e complementario da propiedade estatal.

2. A propiedade social no contexto da reforma:

A partir da III Sesión Plenaria do XI Comité Central do Partido Comunista Chino celebrada do 18 ó 22 de decembro de 1978, a perspectiva da situación no campo e polo mesmo as circunstancias da propiedade social experimentan un importante cambio. Basta observar un dato: aquel 9% de 1978 pasou a ser un 51,81% quince anos despois.

Progresivamente xeneralizouse un novo sistema denominado de responsabilidade na produción agrícola ou de responsabilidade por contrato con remuneración en función do rendemento. Para dinamizar a produción os planificadores e economistas chineses idearon un contrato suscrito directamente coas familias campesiñas ou pequenas agrupacións delas, en virtude do cal comprometíanse a proporcionar ó Estado unha determinada parte da súa produción podendo comercializar libremente os excedentes. Maior autonomía, maiores liberdades económicas para os campesiños, estímulo da pequena explotación... constitúen algunhas das notas dominantes desta pequena revolución agraria que pretende herdar os aspectos máis positivos da cooperativización mantendo inalterable a propiedade pública sobre os medios de produción fundamentais, incluída a terra e despertando de novo a iniciativa individual. Esta xestión dispersa da produción non nega a oportunidade de establecer organizacións económicas rurais de carácter cooperativo en forma e magnitude moi variadas, en función do desenvolvemento da zona ou do ánimo social (nunca por métodos coercitivos).

Por suposto, a paulatina eliminación das comunas e das brigadas de produción non se completa coa supresión ou reconversión das empresas indus-

trias que as devanditas entidades promoveran no comezo dos anos setenta. Pola contra, adóptanse medidas especiais de protección para evitar o seu debilitamento, foméntase un maior control democrático das súas actividades e insinúanse propostas destinadas a configurar unha administración máis responsable e competente (formúlase por exemplo a conveniencia da contratación de xerentes que asumirían a responsabilidade persoal pola xestión sen afectar á base propietaria que continuará sendo colectiva). Compre ter en conta o importante retraso existente no campo en materia de educación e polo mesmo a inexistencia de persoal profesionalmente capacitado para desempeñar as tarefas administrativas e directivas máis elementais. Pero algúns visualizaban xa tamén a posibilidade de comprometer a rendibilidade deste tipo de industrias na ampliación das fontes de capital chamadas a dinamizar a economía rural.

A partir de 1984 (circular do 1 de xaneiro) estímúlase ós campesiños a invistiren en toda clase de empresas e a mercaren accións nelas; exprésase unha maior tolerancia respecto das empresas rurais que poden contratar a máis traballadores do previsto inicialmente sen por iso seren calificadas de capitalistas sen por iso abandonaren a reivindicación de varios elementos indicativos da pervivencia de certos substratos cooperativos (tope nos dividendos, porcentaxe de gaños para a colectividade laboral, etc). Poténciase a figura do xerente empresarial e admítese que os seus ingresos poden ser máis altos cos dos obreiros, pero procurando garantir sempre o control colectivo da propiedade e a participación democrática na adopción das decisións clave que afecten ó futuro da empresa.

Dende entón a propiedade social experimentou un desenvolvemento moi importante, tanto en termos estruturais e conceptuais como na súa dimensión respecto do conxunto da economía do país. O sistema de contrato coas familias liberou da actividade agraria gran cantidade de man de obra, de por si notablemente excedente no campo chinés. Xurdiron entón numerosas empresas de cantón e poboado, industriais rurais de base colectiva ou social, moi vencelladas nun principio á elaboración e transformación dos produtos do campo, pero posteriormente moi diversificadas na súa produción. O seu número foise incrementando cunha enorme rapidez. En 1987, o valor global da produción das empresas rurais chinas xa sobrepasaba o da produción agrícola de todo o país. En 1993 o valor da produción destas empresas representa o 30% do PNB. Rapidamente as empresas de cantón e poboado pasaron a constituirse no sector productivo de máis rápido crecemento do país e o principal impulsor do miragre económico chinés.

En 1994 por exemplo, dez anos despois de iniciarse aquela aceleración, en provincias como Jiangsu, na zona costeira, representaban os 2/3 da produción global da provincia. Dos 68,43 millóns de habitantes da provincia, 53,95 millóns vivían no campo. Ata 1991, as 820.000 empresas de cantón e poboado desta provincia conseguiran proporcionar emprego a 8,65 millóns de traballadores, a inmensa maioría procedentes das áreas rurais. A man de obra rural

total ascendía nesa data a 26,79 millóns de persoas. No conxunto do país o seu número estímase en máis de 24 millóns de empresas (finais de 1993), soamente no medio rural, contribuíndo de maneira decisiva ó seu desenvolvemento. En 1992 por exemplo, o valor global da produción industrial rural ascendía a 1,2 billóns de iuáns, cun incremento de 22,4 veces sobre 1980. A súa participación no total nacional elevouse do 10,6% en 1980 ó 34,3 % en 1992.

A finais de 1993 as empresas de cantón e poboado proporcionaban emprego a 123.541.000 persoas cunha participación do 52% no incremento do produto global do país e do 62% no ingreso per cápita dos campesiños. O valor global da súa produción representa nesa altura máis dun tercio do total industrial nacional. En 15 anos de reforma absorberan máis de 80 millóns de campesiños e destinaron máis de 65.000 millóns de iuáns a proxectos de desenvolvemento agrícola. Esta cifra representa o 80% do monto total asignado polo Estado á agricultura no mesmo período. O 60% do incremento neto dos ingresos per cápita dos campesiños en 1993 proviña das empresas rurais.

En materia exportadora, o ano 1993 é espectacular. O incremento con respecto ó ano anterior é dun 60%. Nese ano, soamente 139 empresas rurais estaban autorizadas a comerciar co exterior. A súa fortaleza medra a medida que se reforza e consolida o seu tamaño e se diversifican as súas operacións, manexándose no mercado con total soltura. O sistema de accións aplícase en perto do 10% destas empresas en tanto que os grupos de empresas rurais ascende a perto de 100 en todo o país.

CADRO 2: TAXAS DE MEDRANZA DA PRODUCCIÓN SEGUNDO A TITULARIDADE DAS EMPRESAS EN CHINA.				
Ano	Propiedade social	Propiedade estatal	Total prod. Industrial	Incremento PNB
1985	30.9 %	12.9	21.4	12.5
1991	18.0 %	8.4	14.2	7.0
1992	30.7 %	12.6	20.8	12.8
1993	23.6 %	9.2	23.6	13.4
1994	21.4 %	5.5	18.0	11.8
1995	15.8 %	7.2	14.0	10.2

Fonte: Beijing Informa. Elaboración propia.

Evidentemente, durante todo este período estas empresas tiveron á súa disposición numerosos estímulos. Mentres as empresas estatais (en 1994 segundo datos oficiais, o 45.9% destas empresas eran deficitarias) debían satisfacer un imposto do 55% do seu beneficio, esta porcentaxe reducíase ó 33% para as empresas colectivas (mesmo nos primeiros anos foron exoneradas do pago de impostos). As cargas sociais son moi inferiores: as empresas estatais corren coa responsabilidade do sistema de pensións, educativo, sanitario, etc dos seus traballadores e familias, é dicir, son as empresas as que manteñen os seus propios

hospitais, centros educativos -incluso Universidades-, etc. Nada diso acontece coas empresas de propiedade colectiva e/ou social. As solucións a eses problemas procúranse fóra do contexto interno da empresa e sen cargo ó seu presu-posto.

Por estaren tan vinculadas ó poder administrativo e burocrático, as hipotéticas trabas ou dificultades resolvíanse rapidamente. A expectativa de beneficios provocaba por outra banda a problematización do desenvolvemento da agricultura pois moitos recursos e capitais destinados á produción agrícola eran desviados para este fin por resultar máis atractivo e rendible.

A iniciativa da creación dunha empresa desta natureza pode ser moi diversa: unha colectividade de campesiños que poñen en común os fondos necesarios; as administracións locais ou provinciais; as organizacións sociais (un sindicato, unha entidade asociativa calquera, etc). Os gobernos de cantón e poboado exercen un control administrativo importante sobre a posta en marcha destas iniciativas empresariais moi especialmente a través da súa mediación na solicitude de créditos á Banca Estatal.

Cómpre observar en todo caso que non todas as empresas de cantón e poboado teñen natureza colectiva ou social. Ó campo chegou tamén a diversificación das formas de propiedade, e hoxe podemos atopar igualmente tanto a propiedade individual como as empresas de investimentos estranxeiros, mixtas ou non. Pero a colectiva ou social segue a ser moi maioritaria neste medio.

En non poucos casos as empresas colectivas ubicadas no rural introducen o simbiotismo. Os seus traballadores alternan a ocupación na industria coa adición ás tarefas agrícolas cando así se require. Para boa parte deles o ingreso procedente da empresa non constitue a fonte principal do seu sostemento. Os traballadores poden non ser fixos e mesmo a produción é igualmente variable. A flexibilidade en todos os dominios é unha característica moi apreciable nestas industrias, marcadas de principio a fin pola noción de rendibilidade. Segundo me referían expertos nesta materia nunha visita efectuada a China en 1994, dos máis de 24 millóns de empresas anteriormente citados, soamente unhas 40.000 poderían considerarse fixas, é dicir, que contaban con traballadores fixos, proletarizados totalmente (non simbióticos) e cunha liña de produción continuada, estable.

A colectividade laboral desta nova industria está estrictamente vencellada ó ámbito máis próximo. Non se produce o fenómeno da emigración ás zonas urbanas; os seus traballadores son maioritariamente da zona, da aldea, que abandonaron a terra pero non o seu pobo natal. Cumpre neste sentido unha importante función. Baste un dato: en Shenzhen, unha das primeiras zonas económicas especiais e limítrofe con Hong Kong, de 2.800.000 habitantes (1994), soamente 900.000 son residentes. Os case dous millóns restantes son emigrantes do campo en busca dunha oportunidade.

China conta cunhas 50.000 pequenas cidades e poboados, de diversas modalidades, distribuídas por todo o país. Son estas estruturas as principais porta-

doras do desenvolvemento das empresas de cantón e poboado. En 1995 o Estado esixiu ós gobernos de 2.200 distritos o planeamento da construción dun ou dous poboados a título experimental. Pretende deste xeito acelerar a urbanización e desenvolver tanto a industria secundaria como terciaria, elevando o nivel de vida do campo para evitar o fenómeno da poboación flotante que oscila entre os 80 e 100 millóns de persoas.

A configuración real das empresas colectivas de cantón e poboado adquiriu unha gran complexidade. Se tomamos como referencia a retribución, por exemplo, nas de grande escala, o salario asemellase na súa forma ó das empresas de propiedade estatal; pola contra, nas que existe unha compoñente cooperativa, o traballador pode recibir dous ingresos, un como salario e outro como beneficio da súa acción. Nas de pequena escala, aquelas que non contan cunha produción fixa, o xerente retribúe ó traballador en función da actividade realizada, nunha situación semellante á dun eventual, temporal ou fixo-discontinuo.

A irrupción da propiedade colectiva no medio urbán prodúcese principalmente da man das propias empresas estatais. Inmersas en procesos de reestructuración interna, a creación de empresas de propiedade social preséntase como unha das solucións idóneas para resolver o problema da man de obra sobrante ou para proporcionar emprego ós fillos dos seus propios traballadores. Poden ser empresas de servizos pero tamén as hai de produción. Os fondos para a súa posta en marcha son aportados pola propia empresa estatal. Directivos da empresa estatal de aceiro de Xining (na provincia occidental de Qinhai) referíanme por exemplo a súa decisión de crear unha empresa de servizos con especialización en materia de construción de vivendas e saneamento prestando ocupación a 1.700 xóvenes (a empresa matriz proporciona ocupación a 13.046 traballadores) que se empregarían por primeira vez. A aportación da empresa estatal non soamente se limitaba ó capital. Ademais neste caso concreto aportou 300 operarios especializados para capacitar ó persoal da nova empresa.

Comeza a ser habitual tamén que as empresas estatais ubicadas no medio urbán opten pola creación de empresas de propiedade social non no medio urbán senón no campo e non para complementar as súas liñas de produción senon para substituílas ou trasladalas. A razón principal é o abaratamento dos custos, en especial da man de obra. Pero poden existir outros: especulación inmobiliaria (os prezos dos terreos no medio urbán disparáronse en moitas zonas e as empresas optan por trasladar as súas liñas de produción para tirar beneficio fácil e rápido da venda dos terreos) ou diversificación das súas actividades, especialmente na esfera dos servizos e do lecer, escasamente desenvolvidos e con mellor proxección no medio urbán. Por razóns de orde medioambiental e urbanístico aconséllaselle a algunhas empresas o traslado a fóra das cidades. Globalmente, para as empresas estatais, a privilexiada ubicación no medio urbán constitúe hoxe un dos seus principais activos.

Un caso concreto que tiven a ocasión de coñecer directamente é o da empresa estatal Double Star adicada ó calzado deportivo. Ubicada en pleno centro de Qingdao, na costa da provincia de Shandong, cidade ocupada en tempos polos alemáns e turística por excelencia, a dirección decidira trasladar boa parte da súa produción ó campo e adicar os solares que posuía á construción dun Hotel e un Centro de entretemento e servizos que funcionaría en réxime de propiedade social (nin estatal nin privada).

Na súa dinámica interna, as empresas de propiedade colectiva e/ou social gañaron respecto e independencia no seu funcionamento. As súas dimensións, sensiblemente máis reducidas cás da empresa estatal -normalmente mastodónticas- posibilitan teoricamente o exercicio dunha actuación menos xerarquizada e máis eficaz dos Congresos de Traballadores (assembleas do colectivo laboral con facultades de participación), e polo tanto tamén a priori un control democrático máis viable. Mantense aínda hoxe que a decisión de designar ó Director ou xerente da empresa debe ser convalidada por este órgano asembleario.

Polo que respecta á propiedade cooperativa, experimentou un forte retroceso neste contexto. Para diferenciar estas formas de propiedade social e/ou colectiva, o criterio máis evidente é o seguinte: mentres das cooperativas son donos os seus membros; das empresas de propiedade colectiva os donos non son os seus traballadores senon o pobo dese cantón ou poboado; ou a organización social ou pública que aporta o capital. Isto non quer dicir que no futuro non poda revitalizarse. De feito, nos dous últimos anos os economistas chineses están a estudar os diferentes modelos de cooperativismo existente noutros países (incluído o Estado Español) co obxecto de dar un empurrón a esta forma de propiedade.

Especial relevo e interese merece a estrutura da aldea organizada sobre a base da propiedade colectiva. Nos municipios de Yantai e Weifang, tamén na provincia de Shandong visitei dúas destas aldeas. Na aldea do distrito Muping, todas as empresas (un total de 12 Corporacións agrupan a 130 empresas) son de propiedade colectiva, unhas organizadas en forma cooperativa, outras social e tamén con investimento exterior (nove cunha participación de capital foráneo que non supera o 43%). En 1994 estaba en estudo a posibilidade de establecer fórmulas de arrendamento a empresarios estranxeiros (Singapur, Corea sobre todo) dos terreos necesarios para a construción de diversas fábricas cun investimento exterior do 100% nas instalacións.

A poboación da aldea ascendía a 11.000 persoas, das que 2.300 non participaban na produción (xubilados, estudantes, etc). En 1993 o ingreso per cápita ascendera a 3.800 iuán, certamente alto para o standard medio chinés. A distribución por sectores é a seguinte: 50% industria, 45% comercio e servizos, 5% agricultura. As cargas sociais son asumidas colectivamente, ó igual cás perdas das empresas deficitarias. O Comité do Partido da aldea é a estrutura de referencia fundamental para a administración desta particular unidade. Existe ademais un buró (separación Partido-estado) e no ámbito das unidades de traballo

funcionaban as diferentes asembleas laborais ou congresos. A cargo dos burós estaban os labores máis administrativos, realizados en colaboración coas comisións de planeamento. No distrito Chanyi de Weifang, por exemplo, onde a tipoloxía de empresas está máis diversificada, con presenza considerable de investimentos estranxeiros, exercen un importante control a todos os niveis (orientación técnica, investigación, etc). Neste distrito principiaba a experimentación dun novo sistema de pensións baseado na cotización mixta: do 10% a cargo do traballador e o 90% restante por conta da empresa (nas estatais a porcentaxe aportada polo traballador ascende ó 2% do seu salario).

3. *O Futuro.*

Resulta evidente pois que o milagre económico chinés garda unha estreita relación co desenvolvemento da propiedade social non estatal, é dicir, a orixinada a partir da propia empresa estatal, das organizacións sociais, das colectividade, cooperativas, etc. A recente aprobación polo Comité Permanente da Asemblea Popular Nacional (Parlamento) chinesa dunha Lei de empresas de cantón e poboado servirá sen dúbida para consolidar e vertebrar legalmente unha forma de propiedade que medrou como a espuma e sen canles definidos. Esta lei debe matizar os intereses e os dereitos de propiedade destas empresas que en 1996 proporcionaron ocupación a 130 millóns de chineses.

A lei entrou en vigor o 1 de xaneiro de 1997. Segundo nela se recolle consideraranse empresas de cantón e poboado tanto as empresas rurais colectivas ou aquelas que teñen mais dun 50% de investimento de campesiños como as auspiciadas por outras formas de propiedade, incluídas as de orixe estranxeiro. A lei contempla a necesidade de participación e consulta cos empregados e sindicatos acerca de asuntos como o salario, o benestar ou a seguridade e hixiene. A responsabilidade administrativa recae nos gobernos locais ou das aldeas. A política e última será exercida polos comités do Partido.

A aprobación da lei coincide cunha primeira valoración e análise crítica sobre a eficiencia das empresas de cantón e poboado. Nunha conferencia nacional celebrada en Beijing entre o 14 e o 15 de xaneiro de 1997, o viceprimeiro ministro Jiang Chunyun, sinalaba que debido á mala administración e a un descenso na produtividade moitas empresas de cantón e poboado tiñan dificultades para competir no mercado. Na mesma xuntanza o dirixente chinés animaba a estas empresas a constituir alianzas ou holdings, grupos ou cooperativas para enxugar as perdas e definir novas medidas colectivamente. Igualmente enfatizou a necesidade de queimar etapas e reestructurar estratéxicamente o seu papel pasando das actividades intensivas en man de obra á produccion intensiva en tecnoloxía mellorando a produtividade.

Queda un espazo para a experimentación e para o deseño dun modelo de empresa susceptible de combinar a imprescindible eficacia cunha propiedade e un control democrático que repercuta positivamente no conxunto da cidadanía. En China, o rexeitamento de principio a políticas privatizadoras do tipo

das aplicadas nos países do Leste europeo e o interese polo cooperativismo evidencian a existencia aínda de espazos abertos e xenerosos para construír un modelo diferente do preconizado polo dogmático neoliberalismo en alza.

Bibliografía sumaria.

Pablo BUSTELO e Yolanda FERNANDEZ-LOMMEN. *La economía china ante el siglo XXI. Veinte años de reforma*. Editorial Síntesis. Madrid, 1996.

Enrique FANJUL. *Revolución en la Revolución. China, del maoísmo a la era de la reforma*. Alianza Editorial, Madrid. 1994.

Xue MUQIAO. *Problemas de la economía socialista de China*. Ediciones en lenguas extranjeras. Beijing 1981.

Xulio RÍOS. *China*. Editorial Icaria, Barcelona 1997.

Jean-Louis ROCCA. 'Le socialisme de marché saisi par l'anarchie capitaliste'. En *Alternatives économiques*, nº 118, xuño 1994.

Liu SUINIAN e Wu QUNGAN. *Breve historia de la economía socialista de China (1949-1984)*. Beijing informa. Beijing, 1987.

**Os artistas
procuran a calidade da súa obra.
Nós coidamos a calidade
dos nosos servizos.**

auditoría / asesoría fiscal / asesoría laboral
estudos económicos e financeiros / organización e desenvolvemento contábel
selección e formación de persoal.

unipro

P. y Margall, 72. baixo · 36202 Vigo · Apartado 887
Teléfono 986 23 86 04 · Telefax. 20 56 04

Bianco Porto, 2. entresuelo · 36001 Pontevedra · Apartado 214
Teléfonos 986 85 54 12 · 16 · Telefax: 84 29 43